

NAPREJ

Glasiilo jugoslovanske socialno demokratične stranke

Naročnina po pošti z dostavljanjem
na dom za celo leto K 30.—, za pol
leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za
mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto
K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko
K 42.—. Posamezne številke po 10 v.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v;
pogojem prostor 50 v; razglesi in po-
slano vrstica po 60 v; večkratni ob-
javi po dogovoru primeren popust.

Stev. 14.

V Ljubljani, četrtek dne 17. januarja 1918.

Leto II.

Še nekaj polemike.

V »Napreju« smo 5. januarja osvetlili v članku »Nekaj polemike« nečuvveno protimirovno stališče »Slov. Naroda«. Zadelo smo v živo. Teden dni so gospodje razmišljali: kaj in kako bi. V soboto 12. januarja pa smo — dobili odgovor. Ne samo eden, ampak dva, in na poseben način. Prvi odgovor je imel naslov »Sijajna manifestacija slovenskega delavstva za majniško deklaracijo« — drugi pa: »Tragičen konflikt«. »Naprej« je že odgovoril na oba »Narodova« članka, vendar se nam zdi, da je potreba prav temeljito pokazati našim čitateljem »Narodovo« taktiko in način, kako se proti nam polemizira.

»Slov. Narod« piše že dlje časa proti pionirjem mirovne misli, proti boljševikom, piše grdo, nepošteno in ostudno. Boljševiki so oni, ki jim je rusko ljudstvo izročilo vodstvo velike ruske države. Boljševiki so socialni demokrati, ki so v Rusiji, kakor marsikje drugod razdeljeni v dva tabora, to je v menjševike in boljševike. Leto 1903 se je soc. dem. stranka v Rusiji ločila v ta dva dela. Pri menjševikih (manjšini) so ostali oni socialisti, ki so za dogovore z buržoazijo, na čelu jim so Ceidze, Skobelev, Ceretelli — pri boljševikih ki so proti vsaki zvezi z buržoazijo pa so Ljenuin, Sinovjev, Trotsky, Kamenjev, Lumačarski, Rjazanov, Kolontaj najizrazitejše osebnosti. — Boljševiki so po strnoglavljenju carizma ter po odstranitvi Kerenskijeve vlade zavladali po Rusiji, razvili so prekrasen program in ga — da ne ostanjejo le pri besedah! — začeli izvrševati. Prva točka pa je seve: mir. Čisto naravno: dokler je vojna, dokler se mori in ubija — je težko izvrševati socialno-revolucionarne preobrate v družbi ter jo iz temeljev presnovljati.

»Naprej« je glasilo jugoslovanskega delavstva. Kot tako dobro ve, da je danes za delavsko ljudstvo (in seve tudi za vse drugo prebivalstvo države — v kolikor niso to ljudje, ki so vsled vojne in po vojni obogateli ali znoreli) prva zahteva po miru. Ni ga poštenega človeka, ki bi ne stremel za tem, da pridemo do miru. Naravno je tedaj, da je »Naprej« z največjim veseljem pozdravil delo Ljenuina in Trotskega za mir, kakor je pozdravil znano pismo papeža Benodikta, čeprav je tedaj že pripomnil, da si od papeževih, sicer lepih besedij ne obeta kaj prida, ker ve, da vojujoči ne dajo mnogo na besede, ker da so le dejanja odločilna. Boljševiki pa so začeli z dejanjem...

»Slov. Narod« jih je napadel, tedaj je napadel propagandatorje miru, one može, ki drže visoko prapor samoodločbe narodov, one može, ki se nevstrašeno bore za pravice ljudstva. »Naprejevo« konstatiranje je seve moralo hudo zadeti »Narod« in njegove urednike... Zapisali so, da je bil članek, ki je to konstatiral, vreden Bleiweisove ceste...

Verjamemo, na Bleiweisovi cesti je muzej; v ta muzej se mora skriti ljudi, ki v četrtem letu strašne vojne rujeje proti onim, ki so za mir. — Da bi moralo ljudstvo prezirati take prečudne politike, ki ne razumejo, da je danes prva in poglavitna naloga: delo za mir, to je res in je že žalostno, da naročniki »Slov. Naroda« ne pouče v tem zmislu.

Po metodi onega, ki je kradel, pa kriči: »tam je tat« — se je »Slov. Narod« v odgovoru oprjel demagogičnega sredstva — »deklaracije«. Najnovejši šef »Slov. Naroda« je sin znanega trgovca in podžupana v Trbovljah. Otdot — sijajna manifestacija slovenskega delavstva v Trbovljah za majniško deklaracijo. Ne maramo poniževati dejstva majniške deklaracije, — naš strankarski zbor kot naša najvišja instanca jo je pozdravil kot važen političen dogodek, kot prvo politično izjavo zastopnikov meščanov in kmetov — ne maramo pokazati na teh 2283 podpisih, kako se ne sme političnih manifestacij prirejati — povemo le: da nas je »Slov. Narod« s tem le prepričal, da so gospodje nepoboljšljivi — da nova metla pri »Narodu« pometa tako kot je pometa stara popreje. Neresno, nemožato, nepošteno se vojuje...

Naša stranka ni nikdar nikomur brnila izjavljati se za deklaracijo — kaj naj pomeni proti nam, če bi se tudi res 2283 trboveljskih rudarjev podpisalo za deklaracijo... Gospodje pri »Slov. Narodu« so se zmotili in sicer korenito zmotili.

»Naprejeva« logika, s katero je bilo nepobitno dokazano, da je politika proti miru, ki jo uganja »Slov. Narod«, kvarna, škodljiva — ni bila prav nič zarvnjena s podpisni za — deklaracijo... Pač pa je poldruga stran »Narodove« polemike dokaz, da je bila naša logika v redu in da je dosegla oni učinek, ki ga je nameravala.

Pa o tem jutri dalje.

Anglija in vojni položaj.

Angleški minister za narodno službo, sir Auckland Geddes, je v ponedeljek podal v spodnji zbornici obširno izjavo o vprašanju slovenskega materiala. Izvajal je:

Naši najnujnejši problemi so sedaj oni, ki se tičejo spopolnitve armade. Kar moramo se-

daj storiti, so koraki, zadevajoči ono dobo, ki bo najbolj skrbipolna in ki bo — kakor mislim — nastopila v ne zelo oddaljenem času. Angleške voje čete postajajo za zaveznike vsak važnejše. Rusija se ne bojuje več za stvar svobode, Francija je vso svojo moč porabila v boju, Amerika še ni na bojišču in pretekli boji še meseci, predno more nastopiti z veliko močjo; Italija je doživela bridko osodo. Jasno je, da se moramo pripraviti mi, da na bojišču prevzamemo večjo vlogo, dokler ne nastopi Amerika. To pa pomeni več moč za armado.

Minister je v nadaljnjih izjavanjih svaril, da bi se dali preslepiti po številkah, ter je primental ogromni človeški material Rusije z vlogo, ki jo je igrala v vojni, ter številnost italijanske armade z novejšimi dogodki v Italiji. Zelo težavno je, napravljati primere med sovravnikom in aliranci. Vsled enotnega armadnega vodstva in notranje črte z dobrimi železniškimi zvezami je imel sovravniki brez dvoma prednosti pred aliranci; nima pa sovravniki prednosti glede trajnosti in enotnosti javnega menenja. Vojna utrujenost v Avstriji je gotovo zelo velika, a v Nemčiji večja kakor v Angliji. Tudi Turčija je skramo utrjena. Z druge strani pa javno mnenje v sovravnih državah ni tako važno, kakor v demokratičnih državah alirancev.

Glede starosti in sestave sovradne armade je rekel Geddes, da so Nemci že bili prisiljeni, pošiljati 18leme dečke v strelske jarke na ruski fronti. Naši sovravniki porabljajo ne samo mlajše ljudi kot mi, v Avstriji so gornjo starostno mejo že zvišali na 55 (?) let. Centralne države zamorejo približno 38 divizij premestiti z ruske fronte na zapadno fronto, dočim se bodo morale ostale divizije na vzhodu porabiti za to, da se spopolnijo vrzeli zapadnih divizij. Računati moramo s tem, da bo sovravniki na ta način razpolagali z 950.000 možmi. Tudi moramo računati s tem, da se bo znatno število avstro-ogrskih divizij pomaknilo na italijansko fronto ali pa tudi na zapadno fronto. V splošnem utegne odpad Rusije armado centralnih držav na zapadni fronti, vstevši italijansko fronto, pomožiti za približno 1.600.000 mož, pri čemer pa niso vštete rezervne čete, ki bi sicer bile potrebne za službo na ruski fronti. Vendar ne smemo dvomiti o končni zmaji alirancev. Samo kaka psihološka katastrofa v eni ali drugi alirantih držav bi mogla rešiti centralne države.

Glede moči angleške armade je izjavil minister: Od izbruha vojne do današnjega dne so se angleške voje čete neprenehoma pomnoževale. Pomorska vojna sila je znašala meseca oktobra 400.000 mož. Če upoštevamo izgube, lahko rečemo, da je napor britanskih narodov postavil pod orožje sedem in pol milijona mož. Te številke pa ne vsebujejo delavcev v oboroževalni industriji, v ladjedelnicah, v trgovski in vojni marini in v letalski službi. Anglija potrebuje za pomožitev svoje marine in svojih zračnih čet ter za spopolnitev svoje armade takoj 420.000 do 450.000 mož. Z vlado obstoji dogovor, ki določa zanjo 90.000 mož. Približna potrebščina municijskega ministrstva, admiralitete in drugih oddelkov, ki rabijo delavce, znaša 489.000 in potrebščina ženskih močij 119.000. Znižanje vojaške najnižje starosti ali zvišanje gornje starostne meje kakor tudi uvedba službene dolžnosti na Irskem se ne namerava.

Da se vsem tem potrebščinam zadosti, se mora pritegniti več inozemcev iz alirantih in nevtralnih držav za dela vojaškega pomena, omiliti pa se morajo predpisi za sovradne inozemce tako, da se bodo zamegli porabiti v obratih manj važnih vrst. Zoben zakon bo odpravil dvomesečno podaljšanje oprostivne od vojne službe, katerega so deležni sedaj gotovi ljudje v gotovih poklicih. Drug zakon bo dal vladi pooblastilo, da prekličie vse oprostivne, ki so dovoljene na podlagi kakakega poklica.

Geddes je končno omenil, da so taki ukrepi neobhodno potrebni, ker ima sedaj nad 1.000.000 možkih v rokah izkaznico, ki jih varuje pred vojaško službo.

Deseti strankini zbor.

(Dalje.)

K 5. točki dnevnega reda a) ljudska prehrana ima besedo sodrug A. Kristan:

Vojna ni le postavila pred preskušnjo države v vojaškem oziru in glede na gospodarsko moč, ampak je preiskusila tudi zmožnost in sposobnost njene uprave.

Prevladovati začena nazor, da ljudstvo ne trpi vsega, kar trpi, radi res že strašno dolgo trajajoče vojne, ampak radi tega, ker so naše javne naprave povsem nezadostne. Kar človek razume, prenese — česar pa ni treba in česar ne more razumeti — to je hudo.

Sedaj smo sredi četrte vojne zime. In — upravni aparat je pri koncu vse modrosti. Naredbe je toliko, da jih kmalu ne prešteješ — ljudje so jih siti! Izmučeni so. Zato tudi ostajajo vsi predpisi na papirju.

Prehrana prebivalstva je ena najvažnejših funkcij dandanes. Kako se je delalo? Če je tudi bila v centralni glavi mogoče za dobra, mogoče celo prava volja — manjkale so roke in

vse ono, kar naj bi to dobro voljo udeležilo. Sprva so se posamezna c. kr. okr. glavarstva postavila na stališče, da imajo skrbeti le za svoj okraj. Izdala so izvozne prepovedi — njim so sledile posamezne c. kr. deželne vlade, ki so zopet izdale enake izvozne prepovedi za posamezne dežele. Najvišja modrost tedaj je bila: prepoved izvoza iz kraja v kraj. Pod tem je takoj silno trpelo — povsem nepotrebno seve — prebivalstvo mest in industrijskih krajev. Po dolgih bojih je bilo še-le mogoče to odpraviti — seve silno mnogo blaga se je že medtem pokvarilo.

Najhujše zlo seve pa je bilo pomanjkanje vsake trdne, enotne in gospodarsko sposobne lokalne uprave. Kar je v drugih državah (n. pr. v Angliji) lokalna uprava, tega pri nas sploh ni. Pri nas je na eni strani c. kr. oblast, c. kr. okr. glavarstvo — na drugi strani pa tzv. avtonomna občina, pod čemur razumemo povprečno vas s 400 do 500 prebivalci.

C. kr. okr. glavarstvo je gosposka, ki je v glavi — v jedru enostransko juridično izobrazena, gospodarsko popolnoma neizkušena, daleč proč od vsakega praktičnega življenja, ki fungira tudi kot drž. policija v gospodarskem življenju s tem, da predpisuje kazni za prestopke cestnih in pol. redov. C. kr. okr. glavarstvo in gospodarsko urad, ne razpolaga z drugim denarjem kot z onim za tinto in papir. Ne more ničesar kupovati, ne prodajati — k večjemu le zaukazovati in zapovedovati...

»Avtonomna« občina ima seve svoje dohodke, svoje premoženje in svojo davčno pravico (obč. naklade.) Lahko kupuje, prodaja, producira. Seve velja to-le za večje občine. 90% je takih, da tega radi svoje male obsežnosti tudi ne morejo. One, ki pa morajo, pa imajo navadno tako razredno vlado, da njih dejanja po navadi nasprotujejo večini prebivalstva občine. To seve velja še v večji meri za manjše, kmečke občine. Tu poznajo le korist boljšega kmeta — delavca kmečke občine sploh ne poznata, ta nima v nji nobene besede. V malih mestih in trgih je gospodar trgovec, kramar in obrtnik — tedaj občinska uprava gre za interesom tzv. srednjega stanu.

Delavstvo je takoj ob početku vojne videlo da naše občine po večini niso zmožne za velike naloge — je svarilo — ali bilo je vse zaman. Na lastnem telesu je občutilo to nesposobnost občinskih uprav.

Dejstvo, da je avstrijska lokalna uprava (tako c. kr. okr. glavarstva kot po večini občine) odrekla — je povzročilo vse preveč pomanjkanja bede in obupa.

Delavsko ljudstvo združeno v soc. dem. organizacijah je moralo tedaj dvojno delo vsiliti. Na eni strani zgoraj — na drugi strani spodaj. Predlogi centralne zveze avstr. kons. društev ter delo sodr. dr. Rennerja, Elderscha in tov. so povzročili, da se je polagoma uredila centralna oblast za prehrano — delavstvo pa je moralo doma bojevati za preuredbo lokalne uprave.

Dolgi dve leti sta pretekli predno se je pod ministrom Koerberja ustanovil direktorij za prehrano. S to ustanovitvijo se je seve začelo še-le delo sistematično...

Dne 28. februarja 1917 je še-le izšla naredba, ki urejuje vse delo.

Ustanovilo se je 31 inšpektoratov za prehrano z enim generalnim inšpektorjem na čelu — odredilo se je ustanovitev gospodarskih svetov in gospodarskih uradov. Pri tem seve je bilo vse polno bojev za kompetenco! Nesrečni juristi so privlekli kupe šš. Da je treba radi tega deželne postave izpremeniti, da pa je to mogoče, zato je treba 17 dež. zborov sklicati itd. Kazalo je, da sploh ne pojde. In res, — kar je prišlo v veljavo, je senca tega, kar bi moralo biti.

Gospodarski uradi sveta bi morali biti samostojne korporacije — so pa le sveti brez eksekutivne in finančne moči.

Za delavstvo je nastalo tu dvojno vprašanje: ali naj v takih svetih sodelujemo ali naj odklonimo sodelovanje. Dosedaj so se vse konferenice v Avstriji, ki so se s tem pečale, izkrele za sodelovanje, češ: bolje je, da smo zraven, saj vidimo, kako je.

Pri nas na Slovenskem pa se o teh institucijah sploh nič ali zelo malo sliši. Naredba z dne 28. februarja 1917 je še na papirju... Zahtevati moramo, da se ta naredba izvrši — in sicer tako, kot se glasi in kakoršen je njeni namen.

Politični pregled.

— Brest Litovsk. Na seji glavnega odbora rajstaga je izjavil podtajnik baron von dem Bussche: V imenu kanclerjevem izjavljam, da ni nastopila in instrukcij, ki jih je dobil državni tajnik Kühlmann za pogajanja v Brestu Litovskem, nobena izprememba. S tem se izpodbija temelj vsem vestem, ki krožijo med občinstvom in v časopisju. — Bavarska »Staatszeitung« poroča: Po dogovoru z državnim vodstvom se udeležijo pogajanj z Rusijo tudi zastopnik Bavarske. Kot član obkonežje delegacije nemške države bo dobil od kanclerja instrukcije. Kot zastopnik Bavarske je določen s kraljevim dovoljenjem državni minister graf Podewil. V kratkem odputuje v Berlin in se odpelje potem po razgovoru v zunanem uradu k pogajanjem.

— General Hoffmann. O tem generalu, ki je uveljavil na mirovni pogajanjih v Brestu Litovskem ves »šnajd« pravega pruskega generala piše dunajska »Zeit«: »Nastop generala Hoffmanna v komisiji, ki je obravnavala v Brestu Litovskem teritorialna vprašanja, je zbudil živahno ogorčenje. Že ten, s katerim je govoril nemški vojaški zastopnik, je učinkoval kot prav malo razveseljivo iznenadenje in še bolj pa velja to o izjavi, ki jo je podal: nemško armadno vodstvo »mora odklanjati vmešavanje v zadeve zasedenega ozemlja.« Da se pogajajo o sporazumnem miru, da paktirajo, ne da diktirajo, so odšli avstro-ogrski in nemški diplomatje v Brest-Litovsk. Da se doseže poravnava o spornih teritorialnih vprašanjih, sede diplomatje v komisijah. Naenkrat pa se dvigne za diplomati general, udari s pestjo po mizi in izjavi, da se Rusi sploh ne smejo vmešavati v zadeve osvojenih ozemelj. Torej hočejo diktirati, ne paktirati. Ravno teritorialna vprašanja so pri vseh mirovni pogajanjih najbolj občutljiva in najtežja, in nikdar še ni brnil zmagovalček premaganca, da ne bi soodločil pri njih. In ravno v Brestu Litovskem, kjer so se sešli, da sklenejo vzoren mir, mir brez ponižanj, mir, ki ne zapušta nobenega ogorčenja, ki naj izbriše vse sovraštvo med narodi, ravno tukaj ne smejo govoriti zastopniki države, ki je izgubila mnogo ozemlja, o teh stvareh, se ne smejo »vmešavati« o zadevah, ki jih tako močno zadenejo. To naj razume, kdor more. Pritrjevanje in razumevanje bo našel general Hoffmann pri aneksi-onistih in nasilnežih v Nemčiji, pri fanatikih zmagoslavnega miru. Mi v Avstriji pa izjavljamo: Tukaj ne sodelujemo več. Mi vztrajamo pri politiki, ki je bila proglašena kot naša politika in politika naših zaveznikov svečano od odgovornih državnikov pred vsem svetom, ki ne odklanja pogajanj, temveč jih išče, ki paktira a ne diktira.«

— Imperialistični sklepi v Berlinu. Dunajski »Abend« poroča: Posvetovanja med najvišjim armadnim vodstvom, kanclerjem in cesarjem ne veljajo le vprašanjem na vzhodu, kakor se je mislilo včeraj, temveč vsemu notranjemu političnemu in zunanemu političnemu položaju. Pripravljajo se veliki odtični sklepi. Zato se lahko zgodi, da krene nenadoma vsa politika na drugi tir. Kam krene, o tem pač ni treba podrobneje razpravljati. Berlinski »Vorwärts« poroča, da hočejo izdelati kar najpopolnejši aneksijski načrt za zapad in vzhod. Vsled tega bi nastale tudi notranje politične izpremembe.

— Ljenuin o mirovnem vprašanju. Na konferenci glede demobilizacije, ki so se je udeležili ljudski komisari in zastopniki vojaštva, je izrazil Ljenuin boježen, da se mirovna pogajanja prav lahko izjalovijo. Zato je potrebno, da se deluje proti razpustu armade in se izdelajo odredbe za obnovev bojne sile armade in za obrambo Petrograda.

— Dogodki na Ruskem. »Daily News« poročajo iz Petrograda: Najbrže bo večina ustavodajnega zbora protiboljševiška in bo poizkušala, da nadomesti boljševike z drugim režimom, ki bo stremel po tem, da doseže mir s pritiskom na entento. Poizkušajo uprizarjati cestne demonstracije v prid protiboljševiške večine. Če se posrečijo, tedaj bo posledica anarhija. Boljševiki se pripravljajo za opozicijo proti ustavodajnemu zboru s tem, da sklicijo nov kongres sovetov. — »Naš Vjek« poroča, da so trije ruski delavski in pionirski polki zopustili fronto in so se vrnili domov, ker nadaljne utrdb niso več potrebne. — Boljševiki so odpuštili vse uradniške finančnega ministrstva, ki niso hoteli delati in so jim odvzeli pravico do pokojnine. — Ljudski komisar Antonov sporoča, da je kotlina Doneca očiščena Kaledinovih čet in da je produkcija premoga v rokah boljševikov. Žito je zaplenjeno, pa se odposlje na sever.

Gospodarska ofenziva. Član angleškega vojnega kabineta, delavski voditelj Barnes, je imel v Dundeeju govor o vojni ciljih in dejal, da želi vsakdo mir. Da se doseže mir, je potrebno le to, da posvete vsi vso svojo energijo vojni v spoznanju, da je odvisev mir od razmerja moči udeležnikov pri mirovni pogajanjih. Angleške armade so nezmoljive. Z gospodarsko politiko so aliranci povsem zadovoljni, če lahko uporabljajo med vojno in po vojni svojo gospodarsko moč napram Nemčiji. Čim dlje traja vojna, tem močnejše je stališče alirancev glede gospodarske ofenzive. Če se konča vojna takoj, sprejememo lahko Nemčijo v družino narodov, seveda, če Nemčija ve, kako se mora obnašati v tej družini. Belgijo mora izprazniti, Nemci morajo iti in plačati. To je prvi korak k miru.

— Ogrski minister za prehrano je demisioniral. Cesar je sprejel 15. januarja ogrskega ministra za prehrano grofa Hadika v enourni advijenci. Po advijenci je sročil minister zastopnikom dunajskega časopisja, da je podal cesarju v teku advijence svojo demisijo. Cesar je sprejel demisijo in prosil ministra, naj vodi še dalje posle ministrstva, dokler ne bo imenovan naslednik.

— Ministrska kriza na Ogrskem se je polegla, izvrši se le rekonstrukcija Wekerlovega kabineta.

Mirovna pogajanja.

Dunaj, 16. januarja. Brzojavni korespondenčni urad poroča iz Bresta-Litovskega z dne 15. januarja:

14. januarja ob 5. popoldne je imela avstro-ogrška, nemška, ruska komisija za posvetovanje teritorialnih vprašanj svojo četrto sejo,

Državni tajnik dr. Kühlmann je sporočil, da so sklenile zvezne vlade, da odgovore na formulirane predloge ruske delegacije tudi v formulirani obliki ustmeno, toda vnovič opozori na to, da smatra način, po katerem se delegacije medsebojno s formuliranimi spisi pogajajo, za izredno zamuden in za precej nesušen. Če se hoče v resnici doseči mirovni sklep, tedaj priporoča za bodočnost, naj se o snovi razgovori in potem pooblasti po enega gospoda od vsake strani za ureditev. Ta dva gospoda bi morala poizkušati kot redakcijski odbor, v kakšnem obsegu bi lahko našla skupno formulacijo; če bi bilo pa to nemogoče, bi morala sporazumno določiti obojestransko nasprotujoče si točke in jih pisмено fiksirati.

Nato je bil prečitani materielni odgovor zaveznikov, ki se glasi:

Nemški in avstro-ogrski delegaciji predloženi predlogi ruske delegacije glede razvoja stvari v ruskem ozemlju, zasedenem od centralnih držav, se tako razlikujejo od nazorov zaveznikov, da jih moramo označiti v predloženi obliki za nesprejemljive. Ne da bi se podrobneje bavili z zunanjo obliko teh predlogov, moramo kljub temu pripomniti, da nimajo značaja kompromisa, po kakršnem streme centralne države, temveč so enostranska ruska zahteva brez želje, da bi se upoštevali upravičeni vzroki nasprotne strani. Kljub temu sta nemška in avstro-ogrski delegaciji še enkrat pripravljene — in sedaj formulirano — da jasno izrazita svoje nazore o vseh vprašanih, da še enkrat poizkusita, če nudi kompromis, po katerem stremita, izgled za uresničenje. — O enem delu ozemlja, zasedenem od zaveznikov, je obravnaval nemški načrt v številki I. O tej materiji so posvetovanja že sklenjena, ne potrebuje torej nadaljnjih razmotrivanj. Vprašanje o zasedenem ozemlju, ki je ta čas zaseden od zaveznikov, in ki ima svoje državno življenje, bi se uredilo zgolj časovno v štiri štadije: Čas med sklepom miru z Rusijo in s končanjem ruske demobilizacije, čas med ruskim mirom in splošnim mirom, čas prehodnega štadija za nove narode, končno definitivni štadij, v katerem izvedejo nove države polno izgradbo svoje državne organizacije.

Ponovno je treba opozoriti na to, da za centralne države — drugače kakor velja to za Rusijo — ni zvezan splošen mir, če sklenejo mir z Rusijo, temveč da so prisiljene, da nadaljujejo vojno še z drugimi nasprotniki. Zavezne delegacije izjavljajo iznova, da so mnenja, da se po ustavi pristojni organi v novih državnih tvorbah morajo začasno smatrati kot popolnoma upravičene, da izražajo voljo širokih krogov prebivalstva. Velikega pomena za vprašanje, kdaj nastane državna osebnost, je razsodba najvišjega sodišča v Washingtonu iz leta 1808. Ta razsodba izjavja, da je »treba priznati suverene pravice Zedinjenih držav Severne Amerike kot polnodeljavne od dne razglasitve njihove neodvisnosti, t. j. od 4. julija 1776 dalje, popolnoma neodvisno od njih priznanja od strani Anglije v pogodbi iz leta 1782«.

Zavezne delegacije sprejemajo na znanje izjavo, da ruska vlada iz dejstva pripadnosti zasedenega ozemlja v območju prejšnjega ruskega cesarstva ne dela nobenih sklepov, ki bi nalagale kakršnekoli državnopravne obveznosti prebivalstvu teh pokrajin ki ruski republiki in da so izgubile stare meje prejšnjega ruskega cesarstva, meje, napravljene z nasiljem in zločini proti narodu — zlasti proti poljskemu narodu — obenem s carizmom; prav tako izjavo, da »ne obstoji zato za rusko vlado temeljna naloga sedanjih pogajanj v tem, da bi na kakršnenkoli način branila nadaljni prisilni obstoj omenjenih ozemelj v okvirju ruske države, temveč v tem, da zavaruje pravo svobodo samoodločevanja notranje državne uredbe in mednarodnega položaja teh ozemelj«.

V tej zvezi je treba vpostaviti vprašanje, iz katerih pravnih razmer črpa sedanja ruska vlada svojo upravičenost in obveznost, da nastopa za zavarovanje prave svobode samoodločevanja teh ozemelj do skrajnosti, to se pravi pod okoliščinami celo do nadaljevanja vojne. Če dejstvo, da so pripadale zasedene pokrajine v območju prejšnjega ruskega cesarstva, ne utemeljuje nobenih obveznosti za prebivalstvo teh ozemelj napram ruski republiki, tedaj ni razvidno, na kaj opira ruska republika svoje pravice in dolžnosti napram temu prebivalstvu. Če pa se postavimo na stališče — kakor to dela ruska delegacija — da ima ruska republika tako pravico, tedaj so v resnici obseg teritorija, politični predpogoji za izvrševanje pravice samoodločevanja, prehodni režim in oblika, v kateri naj se izrazi volja, one štiri točke, o katerih se je treba zediniti.

Ad 1. Trditve, da imajo pravico samoodločevanja le narodi, a ne tudi deli narodov, ne odgovarja našemu naziranju o pravici samoodločevanja. Tudi deli narodov sklepajo lahko pravnodeljavno o samostojnosti in odcepitvi. Nikakor pa ni treba, da bi bile okupacijske meje merodajne za obmejitve teh delov. Kurlandska, Litvinska in Poljska tvorijo, tudi z zgodovinskega stališča, narodne enote. Nemčija in Avstro-Ogrska nimata namena, da bi vtelesili svojemuzemlju sedaj zasedene pokrajine. Nimata namena, da bi prisilili ta ozemlja, naj sprejmejo to ali ono državno obliko, temveč hočeta ohraniti le sebi in narodom zasedenega ozemlja za sklepanje vsakovrstnih pogodb svobodne roke.

Ad 2. Kar se tiče izvršitve teh načel, gre preko temeljnih razlik, na katere so se vedno in vedno sklicevale zavezne delegacije. Dokler traja svetovna vojna, je nemogoče, odvzeti vse armade, vendar se pa lahko stremi po tem, da se skrečijo čete, če dovolijo to vojaške okoliščine, na ono število, ki je neobhodno potrebno, da se vzdrži red in se vzdrže tehnični obrati. Ustvari se lahko tudi narodno orožništvo. Kar se tiče povratne beguncev in med vojno evakuiranih, se prizna dobrohotna presoja od pri-

mera do primera. Ker ni to vprašanje odločilne politične važnosti, se izroči lahko posebni komisiiji.

Ad 3. Ruski predlog ni v podrobnostih dovolj jase in je potreben nadaljnega pojasnila. Brez vsega se lahko prizna, da se dovoli z napredujočim približanjem k splošnemu miru izvoljenim zastopnikom prebivalstva v deželi v vedno večjem obsegu sodelovanje tudi pri upravnih nalogah.

Ad 4. Zavezniške delegacije so načelno pripravljene k priznanju, naj sankcionira ljudsko glasovanje na široki podlagi sklepe o državni pripadnosti ozemelj. Enostranska določitev referendumu je nepraktična. Tudi glasovanje na široki podlagi izvoljene ali omejene reprezentativne korporacije bi zadostovalo po mnenju zavezniške delegacije. Opozarjamo na to, da so se izvršile tudi od vlade ljudskih komisarijev priznane državne tvorbe v okvirju bivšega ruskega cesarstva, kakor n. pr. Ukrajina in Finska, potom sklepa na široki podlagi izvoljenega narodnega zbora, a ne potom referendumu. Prožete z željo, da se iznova poizkusi priti do sporazuma z rusko vlado, predlagajo vlade Nemčije in Avstro-Ogrske te dalekosegajoče predloge. A obenem pristavljajo, da tvorijo ti predlogi najskrajnejši okvir, v katerem pričakujejo miren sporazum. Pri razpredelitvi teh načel jih je vodil namen dolžnosti, da ne puste oslabiniti svojo obrambno zmoglost, čer se potrudijo, da namesto poizkusov vzpostavljajo enostranske diktate, premotri vprašanje tudi od nasprotne strani in najde ono pot, ki edina lahko pripelje do mirnega rezultata. Le s predpogoji takih instrucij lahko upajo delegacije zveznih držav, da se mirno poravnava spor.

Nato je povzel besedo gospod Trockij in je izjavil, da je razpršil pravkar prečitani odgovor centralnih držav dvome o formalnih težkočah, ki so bile nastale za rusko delegacijo vsled govora generala Hoffmanna na prejšnji seji. Če je opozarjal general Hoffmann na to, da temelji ruska vlada na svoji sili in da s silo nastopa proti vsem, ki so drugačnega mišljenja in ki jih označuje s protirevolucionarji in buržvaci, tedaj je treba vsekakor pripomniti, da se tudi ruska vlada opira na moč. To, kar odbija vlada drugih dežel od dejanj ruske vlade, je smer, v kateri izrablja svojo moč. Od te smeri pa ne odneha nikdar. Tako so on in njegovi prijatelji, ki je poizkušala rumunska vlada na ruskem ozemlju izvrševati nasilne odredbe proti revolucionarnim vojakom in delavcem, uporabili svojo moč in predlagali od tu petrogrški vladi, naj aretirarumunškega poslanika, vse poslaniško osebje in rumunsko vojaško misijo. In dobili so odgovor, da se je to že zgodilo. Potem je izjavil gospod Trockij: Glede primerov, ki jih je bil navedel general Hoffmann, ne označujeta ona dva primera na noben način našo politiko na polju nacionalnih vprašanj. Poizvedovali smo o beloruskem kongresu. Ta kongres je bil sestavljen iz beloruskih agrarcev in je poizkušal, da se polasti vseh onih oprališč, ki morajo biti v posesti beloruskega naroda. Če je naletel na odpor, tedaj je izhajal ta odpor od vojakov, pri katerih so bili zastopani na enak način Velikorusi, Belorusi in Malorusi. Že v svoji formalni izjavi sem poudarjal to, da oni konflikti, nastali med nami in Ukrajino in ki še niso popolnoma odstranjeni, na noben način ne omejujejo pravico ukrajinskega naroda na samoodločevanje in da nas niso na noben način ovirali, da ne bi priznali neodvisne ukrajinske republike. Nato je govoril gospod Trockij o usodi zasedenih ozemelj. Kar se tiče oblike obravnavanja, smatra ruska delegacija za potrebno, da postavlja v ospredje ravno one točke, ki so predmet različnega naziranja in to z vsjo potrebno odločnostjo, ker se le na ta način najde pravično rešitev.

Nato je govoril državni tajnik Kühlmann in je izjavil: Glede govora generala Hoffmanna izjavljam, da si lastim izrecno pravico zase kakor tudi z generala Hoffmanna, da se še povrnem na to zadevo. Spriču tesnega političnega soglasanja, ki obstoji med menoj in generalom Hoffmannom, je popolnoma samoposebno umevno, da ni med najinimi naziranjmi nobenega nasprotstva. Z zadovoljstvom sprejemam na znanje gospoda predgovornika, da so on in njegova delegacija sedaj pripravljene, prestopiti v istinito razpravo in pojasnitev nazorov, ki nas še ločijo. Predlagam, da se ravnamo na nadaljno metodo delo, predlagano po ruski delegaciji, da preidemo k diskusiji o štirih točkah našega odgovora. Upam, da pridemo potem v nekaterih dneh tako daleč, da lahko izrečemo iz polnega čuvstva odgovornosti, če so premagane težkoče, ali pa če moramo opustiti naš tukajšnji poizkus.

Gospod Trockij je nato izjavil, da se po njegovem mnenju sedaj lahko preide k razmotrivanju o obeh predlaganih odgovorih. Vendar pa poudarja še enkrat, da se ne more pridružiti naziranju nemškega predsednika glede odpoklicanja čet. Oni narodi, ki prebivajo na Poljskem, Litvinskem in v Kurlandiji, ne bi bili nikako v težavnem političnem položaju, če bi jih prepustile čete samim sebi. Kar se tiče tehničnih težkoč, tako glede pomanjkanja lastne železnice, pošte itd., se vedno pride v teh vprašanih do zedinjenja, tudi brez kontrole čet.

Temu nasproti je opozoril državni tajnik Kühlmann na to, da so poleg tehničnih nagibov merodajni tudi nagibi zavarovanja, navedeni v prej prečitanih besedilih. Nato je predlagal drž. tajnik Kühlmann, naj se preide k pravilni obravnavi onih štirih točk v redu, predlaganem po ruski delegaciji.

Gospod Trockij se je pridružil temu predlogu. Nato je bila seja sklenjena in določena prihodnja seja na 15. januarja ob 11. dopoldne.

Dnevne beležke.

— Brezmišlno konfiskacijsko prakso je zopet uvedel ljubljanski državni pravdnik. V večerajšnjem listu je zaplenil od prve do zadnje besede poročilo o dogodkih v Trstu, ki so bili tam v nedeljo in v ponedeljek zaradi skitčenja izmere moke. Poročilo je bilo posneto po „Lavoratoru.“ V našem listu je zatrl državni pravdnik to poročilo, a pomislil ni, da se proda v Ljubljani vsak dan okolo 7000 izvodov „Lavoratora“, kjer je vsakdo lahko čital dotično poročilo. Tudi „Edinost“ je v Ljubljani močno razširjena in prinaša prav tako poročilo o dogodkih v Trstu.

— Kaj je to mesijo? Kakor vemo, nam pišejo v Ljubljani iz IV. okraja, ima deželni odbor mnogo masti. A kljub temu je polovica Ljubljane že dva meseca brez masti, posebno je med drugimi prizadet IV. okraj. Ker je mast na razpolago, naj se odda konsumentom. Naj se izroči aprovizaciji, da jo razdeli, da se s tem olajša prehranjevanje, če že ne nam, pa vsaj našim otrokom. Prosimo gospoda deželnega predsednika, da tukaj posreduje, ker so mu razmere v Ljubljani gotovo znane. Deželni odbor nima kuhinje, njegovi ljudje, nastavljeni in uslužbenici imajo pa karte kakor mi.

— Gibane pomožnega oboja v tiskarnah in knjigovoznicah v Zagrebu. Pomožna osebje v tiskarnah in knjigovoznicah je že pred poldrugim mesecem predložilo svojim delodajalcem zahteve, v katerih je zahtevalo, da se zviša urnina, uredi plačevanje posebnih ur in uvedbo osem in pol urnega delavnika. Podjetniki so storili vse, da bi preprečili opravičene zahteve delavstva najbolj izkoriščenega delavstva po tiskarnah in knjigovoznicah. Najprej so objubili drobtince, toda ko zastopniki organizacij teh niso sprejeli, so poskusili še z drugimi sredstvi. Hoteli so razdvojiti knjigovozstvo in tiskarsko osebje. Poskusili so najprej s tiskarskim osebjem, ker bi bilo potem knjigovozstvo brez zasloabe. Delavstvo se ni dalo zapeljati, marveč je skitčilo v soboto teden na shodu, da ostane sol darno. Ker je delavstvo samovoljno zapustilo delavnice, da se udeležijo dogovora, so delodajalci grozili in pretih, a le z nasmehom je delavstvo sprejemalo grožnje. Popoldne so delodajalci zahtevali nova pogajanja, ki so se vršila v torek in naslednje dni. Ker pogajanja niso imela ugodnega uspeha je nastala v četrtek stavka, tako, da ni izšel razen uradnega lista noben drug list v Zagrebu nekaj dni. Posredovala je tudi obrtna oblast. V ponedeljek je tiskarsko delavstvo zopet pričelo z delom. Tudi s knjigovozskim delavstvom je dogovor sklenjen.

— S preosnovno mesnih cen se peča centralna komisija za presojo cen na Dunaju.

Vojna.

Dunaj 16. januarja. (Kor. urad) Uradno se razglša: Na visoki planoti asijski smo zapadno od Col di Rosso zavrnili sovražni sunek. Vzhodno Breno se Italijani šele popoldne nadaljevali svoje brezuspešne napade. Na zapadnem pobočju Monte Pertica je sovražnik trikrat naskočil naše pozicije. Vsakokrat se je napad izjalovil v ognju naše artiljerije in strojnih pušk z velikimi izgubami za sovražnika. Južno Monte Fontana Secca so se sovražni napadalni poizkusi udušili koj v početku. Ob izlivu Piave živahen artiljerijski ogenj — Šef generalnega štaba.

Berlin 16. januarja. Wolfvov urad poroča iz glavnega stana: Pri Lensu je artiljerijsko delovanje živahnejše. V posameznih odsekih boji izvidnih oddelkov. V okolici Ornes smo vjeli nekoliko Angležev. Ob azaški meji so po večerni artiljerijski pripravi napadi francoski oddelki severno od Badonviller ter vdrli v naše spretnje jake. S protisunkom smo jih vrgli nazaj. — Italijansko bojšče: Med Brento in Piavo živahen topovski ogenj, zlasti v ozemlju Monte Asolone. Italijani so svoje brezuspešne napade ponovili le ob Monte Fontana Secca. V odseku Piave severno Metella narašča angleški artiljerijski ogenj. — Na ruski fronti nič novega. — Von Lendorff.

Pogajanja z Ukrajinci.

Dunaj, 16. januarja. Korespondenčni urad poroča iz Bresta Litovskega: Zaradi lahke obollosti ministra vnanjih zadev grofa Czernina se je za današnji dan napovedani zaupni razgovor z ukrajinskimi delegati vršil v privatnem stanovanju Czerninovem. Razgovora se je polnoštevilno udeležila tudi nemška delegacija. Doseglo se je principiellno sporazumljenje o vprašanih, tičočih se bodočega političnega razmerja centralnih držav in Ukrajine. Jutri se bodo zaupni razgovori z ukrajinsko delegacijo nadaljevali. V kratkem se pričakuje ugoden zaključek zaupnih razgovorov, na kar se preide takoj v podrobno razpravo.

Na Nižje Avstrijskem stavka nad 100.000 delavcev.

Dunaj, 16. januarja. Zaradi znižanja izmere moke na polovico so zastavkali delavci na Nižje Avstrijskem. V vseh večjih obratih so stavke, tako v Dunajskem Novem mestu, kjer stavka približno 10.000 delavcev, v St. Pöltnu, Neunkirchenu, Ternitzu i. t. d. Stavka se je razširila tudi na Dunaj. Vsi veliki obrati v Floridsdorfu počivajo. V 21. okraju ne dela nihče. Število stavkajočih delavcev in delavk cenijo na Dunaju na 80.000. Dalje so prenehali z delom v arsenalu, kjer je zaposlenih okolo 13.000 oseb, v Rothovi tovarni za municijo stavka 12.000 delavcev, v delavnicah južne železnice 1000 oseb. Delavstvo je mirno.

Dunaj, 16. januarja. „Neue Freie Presse“ poroča, da se razvijajo pogajanja z Ogrsko glede dobave moke živahnejše, kar je v zvezi s stavko. Najbrže bo Ogrska kmalu poslala zastavke dobave.

Atentat na Ljeninga.

Petrograd, 15. januarja. Ljening je spremljal večeraj oddelk socialistične rdeče garde, ki je odhajala na fronto. Ko se je vračal v avtomobilu, je nekdo 4krat ustrelil nanj. Noben strel ni zadel.

Vojakom na fronti in v zaledju

prodaja založba „Napreja“ knjige in brošure 30% ceneje. Naročila sprejema uprava „Napreja“ v Ljub.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Josip Petejan.

Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.

Ilustrirana propagandna v Ljubljani — Podoba ulica 5. Velika papirna skrivni tiskov. Upravništvo. Avtorizirani razpisovalci.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa še s staro pnevmatiklo

živalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica na Starem trgu št. 11.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 K 66.800.000—
hipotečnih in občinskih posojil „ 27.000.000—
rezervnega zaklada „ 2.000.000—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%,
izven Kranjske pa proti 5 1/2% obrestim in proti najmanj 1%
oziroma 2 1/2% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.